

Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi
International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language

Geliş/Received: 28.08.2023 Kabul/Accepted: 06.12.2023

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Akademik Türkçe Kitapları Çerçevesinde Üstsöylemsel Bir İnceleme¹

Özlem DAĞ TARCAN^a

^a Öğr. Gör. Dr., Ankara Üniversitesi, Ankara, TÜRKİYE, otarcan@ankara.edu.tr

 : 0000-0002-3558-7361

Öz: Üstsöylem, bir söylemin ya da yazarın metnin içeriğine veya okuyucuya olan uzaklığını düzenlemek için kullandığı dilsel kaynaklardır. Genellikle yazar tarafından, belli bir bağlamı paylaşan okuyucu topluluğunun, yazarın ürettiği metni anlayabilmesi ve söz konusu metnin, metin dünyasına girebilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Bir başka tanımda ise üstsöylem; “Yazarın, metinde ne söylemek istediğini belirginleştirmek için yaptığı gönderimler ve söylemi vurgulayarak ortaya koyduğu dilsel ve retorik manifestodur.” şeklinde tanımlanmaktadır. Bunu yaparken yazar, birtakım üstsöylemsel araçlar kullanmaktadır. Üstsöylem belirleyicileri (metadiscourse markers) olarak anılan bu araçlar, yazarın ortaya koyduğu metnin içeriği ile doğrudan ilişkili olmasa da yazarın, metnin alıcısı ile iletişim kurmayı amaçladığını ve metnin anlamsal içeriğini kavrama konusunda metin alıcısının ihtiyaçlarının farkında olduğunu göstermektedir. Dil öğretiminde, özellikle akademik dil öğretiminde üstsöylem öğelerinin kullanımı, dilin işleme süreçlerinde (processing) önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretimi alanında akademik Türkçe öğretimi amaçlayan kitaplardaki üstsöylem belirleyicileri kullanımlarının incelenmesidir. Bu doğrultuda çalışmanın derlemine, yabancılara Türkçe öğretimi alanında yazılmış akademik kitaplar oluşturmaktadır. Bu çalışmada incelenmiş olan derlemden elde edilen sonuçlar, yabancılara Türkçe öğretimi alanında, akademik Türkçe öğretimi bağlamında üstsöylem belirleyicilerinin yeterince ele alınmadığını ve göz önünde bulundurulmadığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üstsöylem belirleyicileri, sözvarlığı, akademik Türkçe, yabancılara Türkçe öğretimi

¹ Bu çalışmanın bir bölümü 1-2 Haziran 2023 tarihinde Kocaeli Üniversitesinde gerçekleştirilen Yabancılara Türkçe Öğretiminde Akademik Türkçe Çalıştayında sözlü olarak sunulmuştur.

A Metadiscourse Research in Teaching Turkish to Foreigners within the Framework of Academic Turkish Book

Abstract: Metadiscourse is the linguistic resources that a discourse or author uses to regulate its distance from the content of the text or the reader. It is generally used by the author in order that the reader community sharing a certain context can understand the text produced by the author and that the text in question can enter the text world. In another definition, metadiscourse is defined as “the linguistic and rhetorical manifesto that the author puts forth by emphasizing the references and discourse to clarify what he wants to say in the text.” While doing this, the author uses a number of metadiscursive markers. Although these markers are not directly related to the content of the text presented by the author, they show that the author aims to communicate with the receiver of the text and is aware of the needs of the text receiver in understanding the semantic content of the text. The use of metadiscourse elements in language teaching, especially in academic language teaching, plays an important role in the processing of language. In this context, the aim of this study is to examine the use of metadiscourse markers in the books aiming at academic Turkish teaching in the field of teaching Turkish to foreigners. In this direction, the corpus of the study consists of academic Turkish books written in the field of teaching Turkish to foreigners. The results obtained from the corpus examined in this study reveal that in the field of teaching Turkish to foreigners, metadiscourse markers are not adequately addressed and taken into account in the context of academic Turkish teaching.

Keywords: Metadiscourse markers, academic Turkish, teaching Turkish as a foreign language

1. GİRİŞ

Üstsöylem, için çok farklı tanımlamalar yapılmıştır. Bu tanımlardan birisi şu şekildedir: Yazarın, metinde ne söylemek istediğini belirginleştirmek için yaptığı gönderimler ve söylemi vurgulayarak ortaya koyduğu dilsel ve retorik manifestodur (Schiffrin 1980). Bir diğer tanıma göre ise üstsöylem, yazarların okuyucu ile ilişki kurmak için kullandıkları araçlardır. Bu araçlar; söylemi düzenlemeye, okuyucuyu metne dahil etmeye ve yazarın tutumunu okuyucuya aktarmaya yardım eder (Zarei, 2011).

Hyland (2005), üstsöyleme dair işlevsel bir sınıflandırma yapmaktadır. Bu sınıflandırma; üstsöylemi yazarın metne, yazara ve okura gönderimde bulunduğu bir araç olarak kabul etmektedir. Bu modele göre üstsöylem etkileşimin iki boyutundan oluşmaktadır: Etkileşimli (interactive) ve etkileşimsel (interactional) boyut. Bu boyutlar Tablo 1’de verilmektedir:

Tablo 1

Hyland (2005) 'ın Üstsöylem Modeli

Ulam	İşlev	Örnekler
Etkileşimli	Okuru metin boyunca yönlendirmeye yardımcı olur.	
Bağlayıcılar (Transitions)	Ana tümceler arasındaki ilişkileri ifade eder.	Yani, ama, böylece, ve
Çerçeve belirleyicileri (Frame markers)	Söylem eylemlerine, dizilerine ve sahnelerine gönderimde bulunur.	Sonunda, sonuç olarak, amacım
Metin içi belirleyiciler (Endophoric markers)	Metnin bir diğer bölümündeki bilgiye gönderimde bulunur.	Yukarıdaki gibi, bakınız şekil 1.1, 2. bölümde
Tanımlayıcılar (Evidentials)	Diğer metinlerdeki bilgilere gönderimde bulunur.	A'ya göre, B..... şeklinde açıklar.
Kod çözümleyiciler (Code glosses)	Önermesel anlamları ayrıntılandırır.	Şöyle ki, örneğin, gibi başka bir deyişle
Etkileşimsel	Okuru metne dâhil eder.	
Kaçımsamalar (Hedges)	Sorumluluğu ve açık diyalogları kısıtlar.	Belki, olası, mümkün, yaklaşık olarak, olabilir
Vurgulayıcılar (Boosters)	Kesinliği ya da yakın diyalogları güçlendirir.	Aslında, kesinlikle, açıktır.
Tutum belirleyicileri (Attitude markers)	Önermeye yazarın tutumunu gösterir.	Maalesef, katılıyorum, beklendiği üzere
Kendini anma (Self mentions)	Yazar(lar)a olan açık gönderim	Ben, biz, benim, bizim
Bilgi açısından sorumluluk belirleyicileri (Engagement markers)	Okurla olan ilişkiyi açıkça inşa eder.	Not, düşünün, göreceksiniz

1.1. Etkileşimli (*Interactive*) Araçlar

Bu araçlar, hedef okuyucu kitlesinin metnin tutarlılığını ve ikna ediciliğini bulabilmesi için önermesel bilgiyi organize etmek için kullanılmaktadır.

a. Bağlayıcılar

Bir önermedeki adımlar arasındaki pragmatik bağlantıları yorumlama konusunda okuyucuya yardımcı olan *bağlaçlar* ve *belirteçler*dir.

b. Çerçeve Belirleyicileri

Çerçeve belirleyicileri, okuyucu ya da dinleyici için söylemi anlaşılır kılmak için sıralama, etiketleme, tahmin etme ve önermeleri dizme işlevi görmektedirler: Örn. *ilk olarak, bundan sonra, bu bağlamda amacım.*

c. Metin İçi Belirleyiciler

Bu araçlar, metindeki ek olarak verilen düşünsel malzemeyi belirgin hale getirmekte ve okuyucunun, yazarın ne anlatmak istediğini anlamasına yardım etmektedirler: Örn. *diğer bölümde belirtildiği gibi, aşağıda gösterildiği gibi*

d. Tanımlayıcılar

Bir fikrin, başka bir kaynaktan alınıp metinlerarası olarak sunulmasına olanak sağlayan araçlardır: Örn. *x'e göre, z'de belirtildiği gibi.*

e. Kod Çözümleyiciler

Bu araçlar; ne söylendiğini seçerek, açıklayarak ya da yeniden betimleyerek okuyucunun yazarın anlatmak istediği anlamı yakalayabilmesi için ek bilgi vermektedir: Örn. *başka bir deyişle, böylece, örneğin, bu şekilde de anlatılabilir, yani.*

1.2. Etkileşimsel (*Interactional*) Araçlar:

Etkileşimsel araçlar, yazarın metnin alıcılarıyla iletişime geçerek, onları onaylayarak, dikkatlerini çekerek, belirsizlikleri tanıyarak ve yorumlamalarına yönlendirme yaparak metindeki öznelliğinin ve varlığının düzeyini belirlemesidir.

a. Kaçınımlar

Yazarın, alternatif sesleri ve bakış açılarını algılayarak verdiği karar ve bir önerme hakkındaki yorumunu metne yansıtmasıdır: Örn. *belki, olası, muhtemelen.*

b. Vurgulayıcılar

Yazarın, alternatif fikirleri, karşıt bakış açılarını kapattığı ve kendi kesinliğini ifade ettiği araçlardır: Örn. *aslında, kesinlikle, açıkça.*

c. Tutum Belirleyicileri

Epistemik olmaktan çok yazarın, önermelerine karşı duygusal yaklaşımını göstermektedir. Bilginin durumunu yorumlamaktan çok güvenilirliğini, gerçekliğini ve anlaşılabilirliğini ortaya koyar: Örn. *maalesef, katıl-, tercih et-*.

d. Kendini Anma

Yazarın, metinde açıkça varlığını belirtip belirtmediğiyle ilgilidir. Bu da metindeki birinci tekil/çoğul şahıslar ve iyelik sıfatlarının kullanım sıklığıyla betimlenmektedir: Örn. *ben, benim, bana, biz, bizim* ...vb. Bütün metin, yazar hakkında bilgi taşır ama birinci tekil/ çoğul adıl yoluyla kişisel yansımanın geçişimi, kendini anmada en güçlü biçimdedir.

e. Bilgi Açısından Sorumluluk Belirleyicileri

Okuyucuların dikkatini çekmek ya da onları söylemin bir parçası haline getirmek için okuyucuya açıkça gönderme yapan araçlardır. Otorite, doğruluk ve saygınlık kazanmak için diğer araçları seçen yazar, bir metindeki okuyucunun varlığının altını çizmek ya da okuyucunun önemini azaltmak için bilgi açısından sorumluluk belirleyicilerini kullanır: Örn. *düşünün, inat etmeyin, görebilirsiniz, görsenize...*vb.

Bu doğrultuda üstsöylem çalışmalarında temel alınması gereken noktalardan bir tanesi *metin türü*dür. Tür (*genre*), ortak iletişimsel amaçları taşıyan üyelerin paylaştığı iletişimsel durumların bir sınıfı olarak tanımlanmaktadır. Anlaşılabilirlik, bir söylemin şematik yapısını oluşturmada ve içerik ile tarz seçimini etkilemektedir. İletişimsel amaç, hem ayrıcalıklı bir ölçüttür hem de türün açısının sınırlarını belirlemektedir (Swales, 1990).

Hyland (2005), tür kavramını, “*yazarların tekrar eden durumlara karşılık verebilmek için dili nasıl kullandığını gösterme ve metinleri bu özelliklerine göre bir araya getirme*” karşılığında kullanmaktadır. Belli metin türlerinde kimi benzerliklerin olması doğal görülse de farklılıklar da en az benzerlikler kadar önemlidir (Swales, 1990). Yani tür bağlamında paylaşılan bilginin aynı zamanda anlaşılır olması da gerekmektedir ve bu bağlamda tür, esnek ve farklılık gösterebilen bir yapı olarak görülmektedir (Hyland, 2005).

Bilimsel ya da bir diğer deyişle akademik metin türü söz konusu olduğunda okuyucunun, metnin retorik yapısına uyum sağlaması gerekmektedir. Bu metin türünün önermesel ve kişilerarası yapısı göz önünde bulundurulduğunda bilginin aktarılması da sosyal bir süreç olarak kendini göstermektedir ve bu süreçte, okuyucuyu “ikna etmek” için yapılan dilsel seçimler de önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda akademik metinlerde kullanılan söylem stratejisi bilgi aktarma (*informing*) ve ikna (*persuasion*) üzerine yapılandırılmıştır (Hyland, 2005). Üstsöylem belirleyicileri ise akademik metinlerin etkileşimsel anlamını aktarmak için yazara, kendi bakış açısını aktarma ve belli bir söylem topluluğunun üyesi olarak okuyucuyu metne dâhil etme yeterliliğini sağlamaktadır.

Metin türünün yanı sıra *söylem topluluğu* da üstsöylem çalışmalarında göz önünde bulundurulması gereken bir diğer noktadır. Bilgi aktarıcı akademik söylemlerin kullanım amaçları, uzmanlık alanlarında okuyucuları/dinleyicileri bilgilendirmek veya akademik bir alanda var olan bir kanıyı değiştirmek ya da “çürütmek” olarak düşünülebilir. Akademik söylemler, genellikle bilimsel söylemin rapor ve yorumları, yöntemi, kaynakların ve çıktılarının değerlendirilmesi, zıt iddialar ve verilerin dikkate alınması etrafında dönmektedir ve örneklerin temsiliyeti, bulguların doğruluğu ve yorumların geçerliliği hakkında tartışmalar içermektedir. Bunun yanı sıra gündelik dilde olduğu gibi akademik dilde de dilin kullanım amacı, kullanım yeri ve dili kullanan kişiler akademik dilin özelliklerini belirleyen faktörlerdendir.

Söylem topluluğu, her birinin kendi içinde ilkelerinin olduğu, ulamlaşmalarının, bilgi dağarcıklarının, gelenekler kümesi ve farklı bir kültürü yansıtan tarzlarının olduğu (Bartholomae, 1986; Swales, 1990) takımlar olarak tanımlanmaktadır (Becher, 1989). Her kültürün üyeleri, özelleşmiş söylemlerde yetkinlik edinmekte, bu yetkinlik de okuyucular için veriyi ve gözlemleri anlamlı örüntüler hâline okuyucu kavramı, çevresinde ikna edicilik yaratmakla sorumlu olmaktadır. Birlikte, alan ve türe özgü davranışların oluşmasını içermektedir. Diğer bir deyişle, alanın bir üyesi olarak yazma, metinleştirme çalışmasını da içermektedir. Böyle topluluklar, söyleme hem bir şeyin nasıl söylenileceğine yönelik hem de yazarın bir şeyi nasıl ifade edeceğinin yetkilendirilmesine yönelik sınırlamalar getirmektedir.

Alanyazına baktığımızda Akademik Türkçe ile ilgili 2019 yılından bu yana yaklaşık olarak 26.200 adet yayının listelendiğini görmekteyiz (Google Scholar verileri-Erişim tarihi: Haziran 2023). Yabancı öğrenciler için akademik dil dendiğinde ise 16.300 makaleye ulaşılmaktadır. Üstsöylem çalışmaları ile ilgili ise alanyazın incelendiğinde 2019 yılından bu yana Türkçe bağlamında 1520 adet yayının yapıldığı görülmektedir. Bu yayınlara Şen (2019), Şen ve İşeri (2023), Dağ Tarcan (2020), Soyşekerci ve Öztürk (2022) gibi örnekler verilebilir. Yabancılara Türkçe öğretimi bağlamında incelediğimizde ise sadece üç çalışma ile karşılaşılımıştır: Esmer (2019), Kurudayıoğlu ve Çimen (2020) ve İşeri ve Şen (2017).

1.3. Amaç ve Problem

Bu çalışmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretimi alanında akademik Türkçe öğretimini amaçlayan kitaplardaki üstsöylem belirleyicileri kullanımlarının incelenmesidir. Bu doğrultuda şu sorulara yanıt aranmaktadır:

- Akademik Türkçe bağlamında yazılan kitaplarda üstsöylem belirleyicilerine dair herhangi bir açıklama verilmiş midir?
- İlgili kitaplarda üstsöylem belirleyicileri kullanılmış mıdır?
- İlgili kitaplarda üstsöylem belirleyicilerinin öğretimi hedeflenmiş midir?
- Akademik Türkçe öğretimi alanında yazılan bu kitaplardaki farklılıklar ve benzerlikler nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden döküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.187).

2.1. Derlem

Bu çalışmanın derlemine, yabancılara Türkçe öğretimi alanında yazılmış akademik Türkçe kitapları oluşturmaktadır.

Çalışmanın derlem setini aşağıdaki kitaplar oluşturmaktadır:

SET 1:

Akademik Türkçe 1 (Sosyal Bilimlerde), Ed. Mehmet Yalçın Yılmaz, İstanbul Kültür Yayınları, 2018.

Akademik Türkçe 2 (Sosyal Bilimlerde), Ed. Mehmet Yalçın Yılmaz, İstanbul Kültür Yayınları, 2018.

Akademik Türkçe 3 (Fen ve Sağlık Bilimlerinde), Ed. Mehmet Yalçın Yılmaz, İstanbul Kültür Yayınları, 2018.

SET 2:

Akademik Türkçe, Ed. Halit Karatay, Pegem Yayınları, 2019.

SET 3:

Akademik Türkçe I, Ed. Nezir Temur, Gazi Üniv. Yayınları, 2017.

Akademik Türkçe II (Yazma), Ed. Nezir Temur, Gazi Üniv. Yayınları, 2017.

2.2. Derlemin Analizi

Derlem değerlendirmesinde nitel ve nicel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Derlem verisinin çözümlenmesi iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada, Antconc 4.0 yazılımı ile tarama işlemi gerçekleştirilmiş; ikinci aşamada derlemi oluşturan kitaplar tek tek incelenerek üstsöylem belirleyicisi olabilecek ögeler işaretlenmiştir.

Derlem incelenirken iki aşamalı olarak analiz yapılmıştır. İlk aşamada, alanyazında yapılan çalışmalar incelenmiş ve söz konusu çalışmalarda üstsöylem belirleyicisi olarak nitelendirilen ögeler, seçilen metinlerde taranmıştır. Tarama işlemi Antcont 4.0 yazılımı ile gerçekleştirilmiştir. Daha sonra derlemi oluşturan kitaplar iki uzman tarafından tek tek okunmuş ve üstsöylem belirleyicisi olabilecek ögelerin işaretlenmiştir.

Bu noktada hangi ögelerin üstsöylem belirleyicisi olduğu, hangilerinin ise olmadığına dair bir saptama yapma gerekliliği bulunmaktadır. Çünkü üstsöylem belirleyicisi olarak saptanan ögeler, yalnız sözcüklerden çok biçimbilimsel olarak da bileşik, çok yapılı sözcüklerdir. Bu tür sözcüklere

alanyazınında *sözcük kümesi (cluster)*, *sözcük yığını (chunk, bundle)* kavramlarıyla rastlanmaktadır. Sözcük kümesi olarak adlandırılan çok sözcüklü ifadeler (*multi-words*) son zamanlarda derlem çalışmalarında sıkça kullanılmaktadır. Bu yapılar, bir metindeki tutarlılığa katkı sağlamak ve anlamı belirginleştirmeye yönelik kalıp yapı özelliği sunan ve sıklıkla birlikte kullanılan eşdizimlilik (*collocation*) görünümüdür (Hyland, 2008). Bu bağlamda birden çok sözcük bir arada kullanılmaktadır. Burada temel alınan özellik ise “eşdizimlilik” ve “bir metin bağlamında rastlantısal olasılıkla daha sık bir biçimde birlikte görülen sözcüksel birimler arasındaki ilişki”dir (Hoey, 2005). Birçok sözcüksel yığın yapısal olarak tamamlanmamış birliklerdir ama iki ya da daha fazla yeniden biraraya gelen yapılar, kasıtlı olarak biraraya gelmiş ve birçok metinde tekrar tekrar kullanılmış ise burada bir sözcük yığından bahsetmek mümkündür. Çok sözcüklü bu yapıların temel özelliği şudur: Anlık oluşan yapısal birlikler değildirler, tam aksine tipik olarak tutarlı bir söylemi oluşturan yapıtaşlarıdır. Bu yığınlar, deneysel olarak yapılarından çok kullanım sıklıklarına göre betimlenir (Hyland, 2008).

Bu bağlamda üstsöylem öğelerinin belirlenmesinde temel kriter olarak çok sözcüklü birimlerin özelliklerinin göz önünde bulundurulmasıdır. Ayrıca bu belirlemede şu kriterler üzerinde durulmuştur:

1. Herhangi bir ögenin üstsöylem özelliği taşıması için ilk olarak önermesel bir içeriğe sahip olması gerekmektedir. Önermesel içerik, ne hakkında konuşulduğudur: neyin kabul edildiği, reddedildiği, neye şüpheyle yaklaşıldığı, hangi konuda ısrar edildiği, pişman olduğu gibi. Bir metin, farklı amaçlarla ve farklı dinleyici kitleleri için ama anlaşılır şekilde benzer içeriklerle yazılabilir.
2. Üstsöylemsel olarak betimlenen öğeler, farklı şekillerde işlev görebilirler. Metinle dış dünyayı ilişkilendiren olayları önermesel olarak bağlayabilir ya da bir savın adımlarını ilişkilendirebilirler.
3. Üstsöylem, çok farklı şekillerde ve çok farklı uzunluktaki (bireysel sözcüklerden büyük öbek ve tümcelere kadar) birliklerden oluşabilmektedir. Bir yapının dilsel/dilbilgisel olması kadar uzunluğu da önemlidir bu yüzden örneğin “sonucumuza göre” gibi bir yapı, çerçeve belirleyicisi olarak kategorize edilebilir çünkü kod kaynaklı üstsöylem, metnin sonraki parçasına gönderim yapmaktadır. Bu yüzden derlem çalışmaları, genellikle olası bir üstsöylem belirleyicileri listesi ile başlamaktadır, ancak bu belirleyiciler analizler için sadece bir başlangıç noktasıdır ve genellikle üstsöylem olarak işlev gören yüksek sıklık değerine sahip öğeleri göstermektedir. Üstsöylemin pragmatik bir kategori olması, bütün öğelerin üstsöylem işlevi gösterip göstermediğinin anlaşılması için tümcesel bağlamları içinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, Dağ Tarcan (2020)’de verilen listeler üzerinde durulacaktır.

Bu çalışmanın derlemi incelenirken derlemede kullanılan üstsöylem belirleyicilerinin saptanmasında yukarıda belirtilen kriterler göz önünde bulundurulmuş ve analizler bu doğrultuda yapılmıştır.

3. AKADEMİK DİL

Araştırma soruları kapsamında SET 1 incelendiğinde bu kitap setinin söylem topluluğu bağlamında alana özgü bir şekilde sınıflandırma yaptığı ve 3 kitaptan oluştuğu görülmüştür: Fen ve Sağlık Bilimleri, Sosyal Bilimler I ve Sosyal Bilimler II. Her üç kitapta da ortak bir akış takip edilmiştir. Ayrıca SET 1, dört dil becerisine yönelik olarak da etkinlikler sunmaktadır. Genel olarak SET 1'e dair üç kitapta da akış şu şekildedir:

Hazırlık Çalışması: Görsel 1'de de görüldüğü gibi konuyla ya da verilecek metinle ilgili bir söz varlığı çalışması verilmektedir.

SOSYAL BİLİMLERDE AKADEMİK TÜRKÇE 2

Metni dinleyiniz. İnsan kaynakları yönetiminin amaçları nelerdir? İnsan kaynakları yönetiminin ilkeleri nelerdir? Anlatınız.

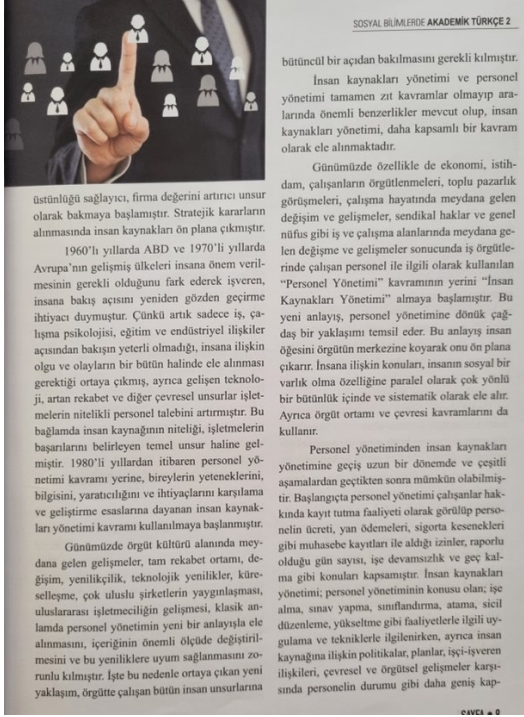
HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Aşağıdaki kelimeleri anlamlarıyla eşleştiriniz.

1. Personel	a) Bir şeyin çıktığı yer
2. İstihdam	b) Bir şeyin değerini belirleyen nitelikler
3. Sigorta	c) Zarar karşılığı olarak ödenen para
4. Kaynak	d) Bir kuruluşun, bir hizmetin görevlileri, bir işyerinde çalışanların tümü
	e) Bir işyerinin sahibi olan ve iş sözleşmesine dayanarak işçi çalıştıran gerçek ya da tüzel kişi

Görsel 1. Hazırlık Çalışması Örneği (Akademik Türkçe 2 (Sosyal Bilimlerde), Ed. Mehmet Yalçın Yılmaz, İstanbul Kültür Yayınları, 2018.)

Akademik Metin: Konuyla ilgili bir bilimsel makaleye ya da bilgilendirici bir metin türüne yer verilmiştir.

Görsel 2. Bilimsel Metin Örneği (Akademik Türkçe 2 (Sosyal Bilimlerde), Ed. Mehmet Yalçın Yılmaz, İstanbul Kültür Yayınları, 2018.)

Metne Yönelik Okuduğunu Anlama: Metinden hemen sonra, çoktan seçmeli soruların yer aldığı, doğru/yanlış etkinliklerinin ya da eşleştirme çalışmalarının olduğu bir okuduğunu anlama bölümüne yer verilmiştir.

SOSYAL BİLİMLERDE AKADEMİK TÜRKÇE 2

A. Metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metne göre 'insan kaynakları' kavramı tarihte ilk defa ne zaman kullanılmıştır?

- a) 20. yüzyılın ilk yarısında
- b) 1960'lı ve 1970'li yıllarda
- c) 19. yüzyılın başında
- d) 1980'li yıllarda

2. Metne göre hangi alandaki değişim ve gelişimler "Personel Yönetimi" kavramının yerini "İnsan Kaynakları Yönetiminin" almaya başlamasının sebeplerinden değildir?

- a) Sendikal haklar
- b) Genel nüfustaki değişim
- c) Çalışanların örgütlenmesi
- d) İnsana dair paradigmanın değişimi

Görsel 3. Okuduğunu Anlama Etkinlik Örneği (Akademik Türkçe 2 (Sosyal Bilimlerde), Ed. Mehmet Yalçın Yılmaz, İstanbul Kültür Yayınları, 2018.)

Paragraf Çalışmaları: Bu kısımda özellikle yazma becerisine yönelik yazma etkinliklerine yer verilmiştir.

SOSYAL BİLİMLERDE AKADEMİK TÜRKÇE 2

E. Doğru seçeneği işaretleyiniz.

Serbest rekabeti veya onun mahzurlarını ortadan kaldırmak amacıyla aynı üretim alanında çalışan teşebbüslerin, bağımsızlıklarını muhafaza ederek, kurdukları birliğe “Kartel” denir..... Serbestçe yapılan sözleşme ile teşebbüsler, bazı kayıtlar altına alınmış olur. Ama hiçbir zaman hukuki bağımsızlıklarını kaybetmezler. Yapılan anlaşmalar sonunda teşebbüsler, sadece dış münasebetlerinde bazı müdahaleleri veya daha doğru ifadesiyle sınırlamaları kabul etmişlerdir. İç bünyelerinde tamamen serbesttirler. Bu bakımdan kartellere teşebbüsler grubu olarak da bakılabilir.

1. Paragrafta boş bırakılan yere anlam bütünlüğüne göre aşağıdaki cümlelerden hangisi getirilebilir?

a) Kartel gruplarındaki teşebbüsler hiçbir suretle bir angajman kurallarıyla sınırlandırılmazlar.
b) Bu çeşit birlikler, tarihten de anlaşılacağı gibi aynı konuda çalışan teşebbüsler aralarında yapılan bir anlaşma ile doğmaktadır.
c) Bu tipte bir beraberlik bütün teşebbüs gruplarından meydana getirilebilir.
d) Kartele dâhil olan teşebbüslerin amacı piyasadaki rekabeti artırarak toplumu tüketime teşvik etmektedir.

Görsel 4. Paragraf Etkinlik Örneği (Akademik Türkçe 2 (Sosyal Bilimlerde), Ed. Mehmet Yalçın Yılmaz, İstanbul Kültür Yayınları, 2018.)

Dilbilgisi Çalışmaları: Özellikle bilimsel metinlerde kullanılan dilbilgisi kalıplarına dair bilgilerin ölçüldüğü etkinliklere yer verilmiştir.

F. Aşağıdaki cümleleri farklı dilbilgisi yapılarını ve verilen sözcük / söz öbeklerini kullanarak yeniden yazınız.

ÖRNEK

Geleneksel insan kaynakları planları insan kaynakları bölümleri tarafından başlatılır ve yönetilir. Oysaki insan kaynakları planlaması için tüm bölümlerden bilgiye ihtiyaç vardır. Bazı planlama yöntemleri, bölüm yöneticilerinin katılımına göreceli olarak daha fazla ihtiyaç duymaktadır.

idare etmek, birtakım, ihtiyaç hissetmek

Geleneksel insan kaynakları planları insan kaynakları kısımlarınca başlatılıp idare edilmesine rağmen insan kaynaklarını düzene sokmak ve hakkında planlama yapmak için mevcut tüm bölümlerden bilgiye ihtiyaç vardır. Hatta birtakım planlama yöntemleri ise bölüm yöneticiler sayısına göre daha fazla bilgiye ihtiyaç hissetmektedir.

1. Düzeltici disiplin, istenmeyen davranışı kısa sürede ve en az maliyetle düzeltir. İşletmelerin temel amacı yaşamlarını sürekli kılmaktır. Bunun için kâr odaklı çalışırlar. Rakiplerinden üstün olmak için üretimde etkin ve verimli olmak durumundadırlar. Tüm faaliyetlerinde rasyonellik esastır. Bu nedenle emeğin istenmeyen davranışlarının düzeltilmesinde de rasyonel davranırlar.

Görsel 5. Dilbilgisi Etkinlik Örneği (Akademik Türkçe 2 (Sosyal Bilimlerde), Ed. Mehmet Yalçın Yılmaz, İstanbul Kültür Yayınları, 2018.)

Sözvarlığı Çalışmaları: Konuyla ilgili verilen bilgilendirici metindeki alana özgü sözcüklerin öğretimine yönelik etkinlikler verilmiştir.

D. Metinde boş bırakılan yerlere aşağıdaki tablodan doğru kelimeleri seçerek yerleştiriniz.

kâr	döviz	yerli	kur	politikasını	kredi
piyasadan	tekelledir	istihdam	istikrarının		

MERKEZ BANKALARI

Merkez Bankası, bankaların bankası olarak bilinmektedir. Genel olarak (1) amacı gütmeyen, finansal piyasalar ve bankacılık sektörü üzerinde etkisi bulunan ve ekonominin yönetilmesinde önemli görevlere sahip olan bankalar olarak tanımlanmaktadır. Para otoritesi olarak adlandırılan Merkez Bankalarının

-(6) politikaları gerçekleştirmek,
- Altın ve(7) rezervi bulundurup bu rezervleri ulusal politikalar doğrultusunda yönetmek,
- Hükümet ve bankalar adına son kredi mercii olmaktır. Merkez Bankaları ekonomi üzerinde önemli bir etkiye sahip bulunmaktadır. Bu etkiler sırasıyla;
- Faiz oranını kontrol ederek yatırımları ve dolayısıyla(8) ve üretim hacmini etkilemektedirler.
- Fiyat(9) korunması doğrultusunda para arzını kontrol etmektedirler.
- Döviz arz ve talebini yönetmek için(10) döviz alış ve satışını

Görsel 6. Sözcük Etkinlik Örneği (Akademik Türkçe 2 (Sosyal Bilimlerde), Ed. Mehmet Yalçın Yılmaz, İstanbul Kültür Yayınları, 2018.)

SET 2 incelendiğinde tek bir kitap olmasına rağmen kitapta Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarına dair alan ayrımının yapıldığı görülmektedir. Her ne kadar alana özgünlük görünümü sergilese de SET 2’de tematik bir yapının vurgulandığı, Sosyal Bilimler alanının 11, Fen Bilimlerinin ise 5 tema çerçevesinde sunulduğu göze çarpmaktadır.

Her tema içinde tema ile uygun metinlerin verildiği kitaptaki genel akış şu şekildedir:

Hazırlık: Görsel 7’de de görüldüğü üzere konuya bir ön hazırlık niteliğinde verilen çalışmalardır.

HAZIRLIK

1. Renklerin çeşitleri bilinen halleriyle sınırlandırılabilir mi? Bu konudaki fikirlerinizi açıklayınız.
2. Kendi kültürünüzde en çok hangi renkler kullanılmaktadır? Sizce bunun bir nedeni var mıdır? Açıklayınız.

Görsel 7. Hazırlık Çalışması Örneği (Akademik Türkçe, Ed. Halit Karatay, Pegem Yayınları, 2019.)

Akademik Metin: Bu kısımda üzerinde çalışılacak bilimsel bir metin örneğine yer verilmiştir.

RENKLER TEKERLEĞİ

(1) Avrupa'nın yükseliş dönemlerini, Aydınlanma Avrupası'nı neleriyle tanıyoruz, nelerle ilişkilendiriyoruz? Belki de bilim için Descartes'in sert dik başlılığı ya da Newton'un sıkı tasarrufu; belki de sosyal hayatın içinde bütün deri pantolonlar, gri ceketler, soluk yüzler ve peruklar... Fakat bizler, Aydınlanma Avrupası'nı bir renk teorisi patlamasıyla hiç ilişkilendirmeyiz. Oysaki 17. yüzyılın sonu ve 18. yüzyıl filozofları ışığa ve görmeye kafayı takmıştı. Newton gibi Descartes da **optik** üzerine bir tez yazmıştı.

(2) Newton ilk olarak 1672 Opticks eserinde "**devrimci** yeni ışık ve renk teorisini" tanımladı. Cambridge Üniversitesi Whipple Kütüphanesi ise şu yazıyı yazdı: "Newton bu eserinde **prizmalar** ile yapılan deneylerde, beyaz ışığın yedi farklı rengin ışığından oluştuğunu kanıtladığını iddia etti." Bilim insanları, **onun** teorisini 19. yüzyıla kadar tartıştılar.

(3) İlk olarak herkesçe bilinen, Newton'un kanıtındaki kararsızlığını resmetti. Şair, yazar ve bilim insanı Johann Wolfgang von Goethe rakibi, renk **diyagramları** ve tekerlekleri ile dikkatli bir şekilde elle çizilmiş olan Renkler Teorisini 1809'da yayımladı. Newton'un zamanından bu yana, renk teorisyenleri, **ona** ilk olarak 1704'te atfedilen renk tekerleğiyle yaygın görüşler geliştirdiler.

(4) Newton'un tekerleği; "kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, çivit mavisi ve mor renkler, dönen bir **diskin** üzerine doğal bir sıra halinde yerleştirilerek düzenlendi." 4 yıl sonra ressam Claude Boutet, Newton'un teorilerine dayanan 7 renkli ve 12 renkli dairelerini yaptı. Sanatçılar, **kimyagerler**, şairler, hatta entomolojistler (böcek bilimciler)... **Herkesin**, genellikle renkli çizimler ve **şemalar** eşliğinde özenle hazırlanmış **evcil** bir renk teorisine sahip olduğu görülüyordu.

Görsel 8. Bilimsel Metin Örneği (Akademik Türkçe, Ed. Halit Karatay, Pegem Yayınları, 2019.)

Okuduğunu Anlama: Bilimsel bir metinden hemen sonra eşleştirme, doğru/yanlış, çoktan seçmeli sorular gibi farklı türlerin olduğu etkinliklere yer verilmiştir.

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki sözcükleri yandaki açıklamalarla eşleştiriniz.

— 1. optik (prg 1)	a) Kimyacı.
— 2. devrimci (prg 2)	b) Karakteristik.
— 3. prizma (prg 2)	c) Işınları saptıran ve ayırıtıran üçgen cisim.
— 4. diyagram (prg 3)	d) Görme ile ilgili olan.
— 5. disk (prg 4)	e) Eve ve insana almış.
— 6. kimyager (prg 4)	f) Köklü değişiklik yapan kişi.
— 7. şema (prg 4)	g) Bir aracın veya bir biçimin ana çizgilerini gösteren çizim.
— 8. evcil (prg 4)	h) Herhangi bir olayın değişimini gösteren grafik.
— 9. ton (prg 5)	ı) İnce ve çapı oldukça büyük teker şeklinde parça.
— 10. tipik (prg 6)	i) Bir rengin koyuluk veya açıklık derecesi.
— 11. mizaç (prg 6)	j) Tabiat, karakter.
	k) Takma saç.

2. ETKİNLİK

Aşağıda verilen sözcük ve söz öbekleri, metinde hangi anlamda kullanılmıştır?

- a) onun (prg 2)
- b) herkes (prg 4)
- c) ona (prg 3)

Görsel 9. Okuduğunu Anlama Etkinlik Örneği (Akademik Türkçe, Ed. Halit Karatay, Pegem Yayınları, 2019.)

Konuşma Etkinliği: Konuşmaya yönelik görevlerin verildiği ve konuşma becerisini geliştirmeyi amaçlayan etkinliklerin olduğu bölümdür.

KONUŞMA ETKİNLİĞİ

1. En sevdiğiniz renk nedir? Bu rengi neden seviyorsunuz? Açıklayınız.
2. Renklerin insan psikolojisi üzerine etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

Görsel 10. Konuşma Etkinliği Örneği (Akademik Türkçe, Ed. Halit Karatay, Pegem Yayınları, 2019.)

Yazma Etkinliği: Özetleme, yeniden yazma gibi stratejilerin kullanılarak yazma becerisine yönelik etkinliklerin olduğu bölümdür.

YAZMA ETKİNLİĞİ

A. Metindeki anahtar kelimeleri belirleyerek aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Görsel 11. Yazma Etkinliği Örneği (Akademik Türkçe, Ed. Halit Karatay, Pegem Yayınları, 2019.)

SET 3 incelendiğinde ise ilk kitabın temelde akademik okuma üzerine odaklandığı, ikinci kitabın da adında da belirtildiği gibi akademik yazma üzerine odaklandığı görülmektedir. Net bir ayırım yapılmasa da kitapta sosyal bilimler, fen bilimleri ve sağlık bilimlerinden metinler bulunmaktadır.

Kitabın akışı şu şekildedir:

Akademik metin: Konuyla ilgili bir bilimsel makaleye ya da bilgilendirici bir metin türüne yer verilmiştir.

A. DİL

1. İKİ DİLLİLİK

İki dillilik, iki dilde eşit oranda iletişim becerisine sahip olma durumunu ifade eder. İki dilliliğin temelinde; I. göç, farklı milliyete mensup insanlar arasında yapılan evlilikler ve bazı bölgelerde geçmişten beri var olan etnik çeşitlilik ve özellikler yatmaktadır.

İkinci bir dil öğrenme sebeplerinin en önemlilerinden biri göçtür. Başka ülkelerde yeni bir hayat kurma isteği, gidilen ülkenin dilini öğrenme zorunluluğu, ihtiyacı ve isteğini aşamalı olarak beraberinde getirmiştir. Amerika, Kanada, Avustralya gibi nüfusunu göçmenlerin oluşturduğu ülkelerde farklı etnik kökene sahip birçok insan bir arada yaşamaktadır. II. Örneğin Avustralya'nın Melbourne şehrinde, 208 farklı ülke insanı birlikte yaşamaktadır ve bu şehirde resmî dil İngilizcenin yanında, ev ortamında 151

İki dilliğin kazançları ile ilgili dünya genelinde birçok uygulamalı araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda iki dilli çocukların zihinsel gelişimi incelenmiş; bu zihinsel gelişim, tek dilli çocuklarla kıyaslanmıştır. İtalya-Trieste'de iki dile eşit oranda maruz kalan ve sadece tek dille yetişen yedi aylık bebekler üzerine bir deney yapılmıştır. Bu deneyde her iki bebek grubuna, bir video yardımı ile bir ses dizgesi öğretilmeye çalışılmıştır. Bu ses dizgeleri videoda verilirken ekranın bir köşesinden bir kukla belirmiş, her iki grup da ses dizgesi ile kukla görüntüsünü birleştirmiş ve doğru köşeye bakmıştır. Belirli bir süre sonra video içerisindeki bu ses dizgeleri ve kuklanın yeri değiştirilmiş, kukla ekranın diğer köşesinde belirmişti. İki dilli bebekler bu değişimi anında fark edip doğru köşeye bakarken, tek dilli

Görsel 12. Bilimsel Metin Örneği (Akademik Türkçe I, Ed. Nezir Temur, Gazi Üniv. Yayınları, 2017.)

Okuduğunu Anlama: Bilimsel bir metinden hemen sonra eşleştirme, doğru/yanlış, çoktan seçmeli sorular gibi farklı türlerin olduğu etkinliklere yer verilmiştir.

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN AKADEMİK TÜRKÇE - I

4. Aşağıda iki dilliğin olumlu yönleri yer almaktadır. Bu olumlu yönler insanın hangi yaş dönemi için geçerlidir? Boşluğa yazınız.

a. Bebeklik/Çocukluk
b. Gençlik
c. Yaşlılık

_____ Okulda başarı
_____ Erken bunamaya engel olma
_____ Zihinsel esneklik
_____ Kavramsal gelişim
_____ Yeni iş imkânı
_____ İş hayatında başarı
_____ Soyut düşünce gelişimi

5. Aşağıdaki bilgileri metne göre ilgili olduğu sütuna yerleştiriniz.

a. Zihinsel esneklik
b. Farklı milletlerle bağlantıya geçme
c. Yeni iş fırsatları

Görsel 13. Okuduğunu Anlama Etkinlik Örneği (Akademik Türkçe I, Ed. Nezir Temur, Gazi Üniv. Yayınları, 2017.)

SET 3 içinde yer alan ikinci kitap olan Akademik Yazma kitabında ise farklı bir sunuş biçimi benimsenmiştir. Bu görünümüyle bu kitap, metin verilip etkinliklerle çalışma yerine yazma ile ilgili metinleştirme bilgilerini vermeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda kitap şu şekilde yapılandırılmıştır:

Doğru Yazma: "Ses, Yazım Kuralları, Noktalama İşaretleri, Cümle Birleştirme, Zaman, Çatı, Cümle Türleri, Cümlede Anlam ve Anlatım, Bağdaşıklık, Cümle Sorunları" gibi başlıklara yer verilmiştir.

Paragraf Oluşturma: "Konu, Başlık, Amaç Belirleme, Araştırma Yapma, Konunun Ana Noktalarını Tespit Etme, Cümleler Arası Bağlantı Kurma, Paragrafta Anlatım" gibi başlıklara yer verilmiştir.

Akademik Yazma: "Kompozisyon Düzeni, Alıntı Yapma, Yazı Türleri" gibi başlıklara yer verilmiştir.

Bu kitabın en çok öne çıkan özelliği, akademik metinlere sadece içeriksel olarak değil biçimsel olarak da yer vermiş olması, metinleri sadece makro boyutlarıyla değil mikro boyutlarıyla da değerlendirmiş olmasıdır.

İçeriksel olarak yukarıdaki akışa ve bölümlemelere sahip olan akademik Türkçe kitaplarından oluşan derlem, üstsöylemsel belirleyicilerin saptanması için Antconc 4.0 ile yapılan tarama sonucunda üç setten oluşan çalışma derleminde toplamda 2689 öge işaretlenmiştir. Analizin ikinci aşaması olan uzman değerlendirmesi aşamasına geçildiğinde işaretlenen bu ögelerin, Derlemin Analizi bölümünde anlatılan kriterlere uymadığı, sadece dilbilgisel yapılar ve söz varlığı çalışmaları olarak kullanıldığı saptanmıştır. Bu noktada bu çalışmanın derleminde yer alan kitaplarda üstsöylem belirleyicisi özelliği taşıyan ögelere ve bu ögelerin öğretimine dair herhangi bir varlığa ulaşılmadığı sonucu ile karşılaşılmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın araştırma soruları kapsamında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

- SET 1, SET 2 ve SET 3'ten oluşan çalışma derleminde üstsöylem belirleyicisi özelliğine sahip ögelere ya da bu ögelerin anlatımına dair bir bilgiye rastlanmamıştır. Saptanan ve üstsöylem belirleyicisi görünümü taşıyan ögeler, dilbilgisel olarak var olan ve herhangi bir önermesel değeri olmayan dilsel yapılardır. Bu yapılar, üstsöylem belirleyicisi özelliği taşımamaktadır.
- Dolayısıyla derlem içinde üstsöylem belirleyicilerinin öğretimine dair bir amaç ya da bu belirleyiciler göz önünde bulundurularak hazırlanan bir bölüm bulunmamaktadır.

- Akademik Türkçe bağlamında yazılan kitapların ortak özellikleri bilimsel alan, söylem topluluğu ve dilsel beceri duyarlı olmalıdır. Ağırlıklı olarak, derlemdeki bütün setlerde okuduğunu anlama becerisinin ölçülmesi ve geliştirilmesi üzerinde durulmuştur. Bu anlamda konu akışı da hazırlık, bilimsel metin, okuduğunu anlama, yazma, konuşma etkinlikleri şeklinde sıralanmaktadır. Sadece SET 3'te yer alan Akademik Yazma kitabı daha farklı ve kendine özgü bir görünüm sergilemektedir.

Bu çalışma sonucunda yabancılara Türkçe öğretimi alanında yazılan akademik Türkçe kitaplarında üstsöylem belirleyicilerine dair bir kullanım ve belirleyicilerin öğretime dair herhangi bir etkinlik olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada üstsöylem belirleyicilerinin, akademik Türkçe öğretime dâhil edilmesinin akademik metin, akademik söylem ve akademik dilsel öğelerin öğretilmesinde oldukça işlevsel ve faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın sonuçlarından yola çıkılarak yapılacak bir diğer öneri ise Avrupa Ortak Başvuru Metnine göre sınıflandırılmış olan C1 ve C2 dil düzeylerinin Akademik Türkçe öğretimindeki yeterliliğinin yeniden gözden geçirilmesi noktasında olacaktır. Bu kapsamda Akademik Türkçe öğretime yönelik “özel amaçlı bir öğretim programı” oluşturulmalıdır. Ayrıca belirlenecek bu öğretim programı kapsamında hazırlanacak etkinliklerin dijital ortamda sunulması da önem taşımaktadır. Bu noktada kullanılacak teknik, özellikle otantik metinlerin merkeze alındığı “tersine okuma” yöntemi olabilir.

Özel amaçlı bir öğretim programı ise temelde şu çerçevelerde belirlenmelidir:

- Tür Odaklı Olmak
- Alana Özgü Olmak
- Dilsel Alanları Temel Almak (Okuma, Yazma, Dinleme ve Konuşma)
- Üstbilişsel Öğrenme Stratejilerine Yer Vermek
- Üstsöylemsel Bir Çerçeve de Biçimlendirmek

Bu şekilde akademik dil ve dolayısıyla akademik Türkçe öğretiminde daha farklı bir tutum izlenerek akademik dilin kültürel ve bireysel farklılıklarından kaynaklanan bir takım sorunların üstesinden gelinebileceği öngörülmektedir.

Kaynakça

Bartholomae, N. (1986), *Facts, Artifacts and Counterfacts: Theory and Method for a Reading and Writing Course*. Heinemann Publishing.

- Becher, T. (1989), *Academic Tribes and Territories: Intellectual Inquiry and the Cultures of Disciplines*. Milton Keynes: SRHE/Open University Press.
- Dağ Tarcan, Ö. (2020). Türkçe Akademik Metinlerde Kaçınsamalar İle Vurgulayıcıların Kullanımı ve Akademik Yazma, *Dil Dergisi*, 171(2), 160-176.
- Dağ Tarcan, Ö. (2020). *Türkçe Akademik Metinlerde Üstsöylem Belirleyicilerinin Kullanımı ve Akademik Yazma*, Türkçenin Eğitimi-Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar, Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Esmer, E. (2019). Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Öğrenciler Tarafından Üretilen İkna Metinlerinde Üstsöylem Belirleyicilerinin Kullanımı. *Journal of Language Education and Research*, 4(3), 216-228.
- Hoey, B. (2005), *Lexical Priming: A New Theory of Words and Language*, Psychology Press.
- Hyland, K. (2000), *Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing*. London: Longman.
- Hyland, K. (2005), *Metadiscourse*. Continuum, London.
- Hyland, K. (2008). As can be seen: Lexical Bundles and Disciplinary Variation, *English for Specific Purposes*, 27(1), 4-21.
- İşeri, K. ve Şen, E. (2017). Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Türkçe Yazılan Bilimsel Metinlerin İncelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(1), 434-446.
- Kurudayıoğlu, M. ve Çimen, L. (2020). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Akademik Yazılarında Etkileşimli Üstsöylem Belirleyicilerinin Kullanımı. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(31), 3899-3923.
- Schiffirin, D. (1980). Metatalk: Organisational and Evaluative Brackets in Discourse. *Sociological Inquiry: Language and Social Interaction*, 50, 199-236.
- Soyşekerci, G., Aydın Öztürk, E. ve İşeri, K. (2022). Lisansüstü Tezlerin Sonuç Bölümlerinde Üstsöylem Belirleyicileri. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 766-794.
- Swales, J. (1990), *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge: CUP.
- Şen (2019), *Bilimsel Makale Özetlerinde Üstsöylem Belirleyicilerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şen, E. ve İşeri, K. (2023). Makale Özetleri ve Alıcı Odaklı Etkileşimli Üstsöylem Belirleyicileri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 75, 33-60.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yönetimleri*, Ankara: Seçkin.

Zarei, G. R ve Mansoori, S. (2011). A Contrastive Study on Metadiscourse Elements Used in Humanities vs. Non Humanities across Persian and English, *English Language Teaching*, 4(1), 42-50.

Extended Summary

Metadiscourse is the linguistic resources that a discourse or author uses to regulate its distance from the content of the text or the reader (Hyland 2000). It is a linguistic and rhetorical manifesto that the author puts forth by emphasizing the references and discourse made to clarify what he wants to say in the text (Schiffrin 1980). Metadiscourse is the tools writers use to engage with the reader. These tools are; it helps to organize the discourse, to include the reader in the text, and to convey the author's attitude to the reader (Zarei, 2011).

At this point, this study is based on the metadiscourse model given in Hyland (2005). In addition, detailed definitions and associations were made by emphasizing the discourse community and academic text as a type of text.

The aim of this study is to examine the use of metadiscourse markers in the books aiming at academic Turkish teaching in the field of teaching Turkish to foreigners. In this direction, answers to the following questions are sought:

- a. Is there any information about metadiscourse markers in the books written in the context of academic Turkish?
- b. Are metadiscourse markers used in the relevant books?
- c. Is it aimed to teach metadiscourse determinants in the relevant books?
- d. What are the differences and similarities in these books written in the field of academic Turkish teaching?

A corpus was created from the books written in the field of Academic Turkish. This corpus has been analyzed by two experts and Antconc 4.0.

The conclusions reached within the scope of the research questions of this study are as follows:

- In the study corpus consisting of SET 1, SET 2 and SET 3, no information was found about the items with metadiscourse markers or the expression of these markers. Markers that have been identified and have the appearance of metadiscourse markers are linguistic structures that exist grammatically and do not have any propositional value. This structure does not have the feature of metadiscourse marker.
- Therefore, there is no purpose in teaching metadiscourse markers or a section prepared considering these markers in the corpus.
- The common features of the books written in the context of academic Turkish should be sensitive to scientific field, discourse community and linguistic skills. In all sets in the weighted corpus, the measurement and development of reading comprehension skills were emphasized. In this sense, the flow of topics is listed as preparation, scientific text, reading comprehension, writing and speaking activities. The Academic Writing book, which is only included in SET 3, has a different and unique appearance.